

Nemzeti
Közszolgálati
Egyetem
Rendészettudományi
Kar

Schreiter Katalin
Petrétei Dávid
Tilki Katalin

TÁMPONTOK AZ ÁLLATKÍNZÁS NYOMOZÁSÁHOZ

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Támpontok az állatkínzás nyomozásához

Petrétei Dávid, Schreiter Katalin, Tilki Katalin

Támpontok az állatkínzás nyomozásához

Budapest, 2021

Szerkesztette
Petrétei Dávid

Szakmai lektor
Dr. Mátyás Szabolcs rendőr őrnagy

valamint

Dr. Mészáros Ádám † tudományos főmunkatárs – Országos Kriminológiai Intézet
Dr. Paál Csaba – kisállatklinikus-szakállatorvos, szaktanácsadó
Tornóczky Anita – szaktanácsadó

Borítókép: Törő Vanda

A kézirat lezárva: 2021. június 15.

Kiadja a Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Ludovika Egyetemi Kiadó Iroda
A kiadásért felel: Koltay András rektor

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.
Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

Felelős szerkesztő: Karácsony Fanni
Olvasószerkesztő: Bíró Csilla
Korrektor: Bujdosó Hajnalka
Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Nyomdai kivitelezés: Pátria Nyomda Zrt.
Felelős vezető: Orgován Katalin vezérigazgató

ISBN 978-963-531-609-0 (nyomtatott)
ISBN 978-963-531-610-6 (elektronikus PDF) | ISBN 978-963-531-611-3 (ePub)

© A szerkesztő, 2021
© A szerzők, 2021
© A kiadó, 2021

Minden jog védve.

Tartalom

A kötet szerzői	7
Előszó	9
Bevezető	11
Az állatok büntetőjogi védelme	13
A hatályos szabályozás	13
Az állatkínzás esetei (vagy azon jelenségek, amelyekből az lehet, lesz)	20
Az állatkínzás kriminológiai kérdései	35
Az állatkínzással kapcsolatos kutatások	35
Állatokkal és gyermekekkel szembeni erőszak, családon belüli erőszak és erőszakos bűncselekmények	59
A hatósági eljárás jogi kérdései	65
Bevezetés	65
A hatóság elsődleges intézkedései	66
Az állatorvos szerepe az eljárásban	71
Az állatorvos feladatai az eljárás során	74
Az állatorvos és a hatóság együttműködése	75
A helyszíni szemle	79
A helyszín és a helyszíni szemle	80
A szemle eredményei	82
Nyomok, anyagmaradványok, elváltozások	85
Fényképek, videófelvételek	87
Írásos dokumentáció készítése	89
Csekklišta (sorvezető) a szakértő helyszíni munkájához	91
Nyomrögzítés, mintagyűjtés, tárolás	93
A bűnjelkezelés sajátosságai	97
Élő állat lefoglalása	97
Elhelyezés, mentés, kiemelés	98
Állati tetemek kezelése	100
Az állat egyedi azonosítása	101
Az állatkínzás állategészségügyi vonatkozásai	105
Az állatok legfontosabb életjelenségei és vizsgálatuk	105
Test kondíciós leírása (bővített 1–9)	107
Viselkedés	108
Szükségletek	109

Szenvedés	109
A sérülések fajtái	113
A zoofília	115
Történeti áttekintés	115
Miért nem magánügy?	119
A zoofília mint parafília	121
Egy internetes közösség vizsgálata	126
A zoofília kapcsolata más bűncselekményekkel	130
Zoofília és büntetőeljárás	132
Minden fejben kezdődik?	134
Manapság minden csak egy karnyújtásnyira van...	136
Adalék a hazai helyzetről	137
Befejezés	139
Felhasznált irodalom	141
Internetes hivatkozások	145
Mellékletek	147
1. melléklet: fényképek	147
2. melléklet: statisztikai adatok	173

A kötet szerzői

SCHREITER KATALIN közel 10 éve civil állatvédő, egy országos alapítvány operatív vezetője. Akciókat vezényel le a jogszabályok teljes körű ismerete mellett, segítve a civil állatvédők, a kormányhivatal vagy a rendőrség munkáját. Az akciókat követően sokszor bírósági szakaszig bábáskodik az ügyek felett a nyomozó hatóságok munkáját támogatva.

Anyuka, cégvezető, és szerteágazó érdeklődési körének köszönhetően sok mindenrel foglalkozik egyszerre. Célul tűzte ki azt, hogy a klasszikus állatmentés mellett az edukációt elősegítő, ismeretterjesztő írásokat állítson össze, hiszen az állatvédelem fejlődésének záloga a lakosság szemléletformálása és a jogalkalmazók érzékenyítése, képzése. Pedagógusképző intézetek részére, rendvédelmi szervezeteknek és oktatási intézményeknek készített már korábban sikeresen oktatási és fejlesztőanyagokat. A jövőben is kutatással és hiánypótló tanulmányokkal szeretne hozzájárulni a magyar állatvédelem fejlődéséhez.

TILKI KATALIN egyetemi tanulmányait 1987 és 1992 között a József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán végezte. A jogi diploma megszerzése után a szentendrei bíróságon dolgozott fogalmazóként. 1993-tól az Országos Kriminológiai Intézet tudományos munkatársa a Büntető Jogtudományok Osztályán. 1994-ben megszerezte jogi szakvizsgáját. Kutatási területe a környezetvédelem és állatvédelem. Számos projektet valósított meg, és több konferenciát szervezett. 2019 és 2020 között környezeti büntetőjogot oktatott az ELTE Jogi Továbbképző Intézete által szervezett környezetvédelmi szakjogász, jogi szakokleveles környezetvédelmi szakember képzés keretében. Rendszeresen publikál a *Belügyi Szemlében*, az *Ügyészek Lapjában*, valamint az *Ügyészségi Szemlében*.

PETRÉTEI DÁVID rendőr őrnagy, a Nemzeti Közszerződési Egyetem Rendészettudományi Kar Nyomozáselméleti Tanszékének tanársegédje 2018 óta. 2006-ban szerzett jogi diplomát Pécsen, kriminalisztikai szakjogász és kriminalisztikai szakértő a daktiloszkópia szakterületén. 2006 és 2018 közt a rendőrségen dolgozott, bűnügyi területen, legtöbbit a Pécsi Rendőrkapitányság Helyszínelő és Akció Osztályán, illetve a Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézet (majd átszervezését követően a Nemzeti Nyomozó Iroda) Központi Technikai Osztályán. Kutatási területe a kriminalisztika-elmélet, a bűnügyi helyszín, a daktiloszkópia és az áldozatazonosítás.

Vákát

Előszó

Tízéves intenzív világjárásom során a Dél-afrikai Köztársaságban hallottam a három-négy tonnás keskeny- és szélesszájú orrszarvúak megcsonkításáról. A túlöknek mesebeli varázserőt tulajdonítanak, legfőképpen Ázsiában. Sajnálatos módon még egy vietnámi miniszter is a tévényilvánosság előtt jelentette ki, hogy a rákból felgyógyulását rinoszarvörleménynek köszönheti. Ezen hamis mítosz után nem csoda, hogy jövedelmező üzlet az orrvadászat. Kőszívű láncfűrésztes tettesek vágják ki pillanatok alatt az altatólővedékekkel elkábított állatból a feketepiacon kurrens agyart. Jó hír, hogy napjainkban csökken a hatékonyságuk, mert a puskával, alkalmanként már helikopterekkel is felszerelt, sűrűn járőröző vadőrök igyekeznek meggátolni a brutális akciókat.

Hasonló, talán befejezhetetlen háború folyik az elefántcsonkolók ellen is. A kriminális adatok nem túl biztatóak: évente még mindig körülbelül negyvenezer állat esik áldozatul a gátlástalan fegyvereseknek. Az elefántcsont még mindig kívánatos, borsos árú cikk az illegális világpiacon. Kriminálisztikai források szerint háromezer dollárt is adnak az agyar kilójáért.

Jelen kötetből megtudjuk, hogy nem kell a világ másik felére utaznunk állat elleni bűnökért. Itt vannak a közelünkben. Egyes honfitársaink sem vetik meg a velük szembeni kegyetlenséget, kízzást, pusztítást. Tetteik szörnyűségeit láthatjuk az állatvédő, a kriminológus, a kriminalista és az állatorvos szemüvegén keresztül. Úgy sejtem, úttörőként írták meg sok év alatt felhalmozott elméleti és gyakorlati kutatási eredményeiket, tapasztalataikat.

Bűnmegelőzésre törekvő mondanivalójukat állatbarát lelket is nyugtató példákkal tudom kiegészíteni. Elsőként elmondom: tudjuk, hogy az európai fecskék október végén érkeznek, tengert is átrepülve dél-afrikai földre. Ám nem egyedül, mert gólyatársak is landolnak arrafelé. Konkrét adat van Picurról, a meggyűrűzött magyar gólyáról: tizenhatezer kilométert repült a Dél-afrikai Köztársaságig 2014 decemberében. A műholdas jeladó mutatta, hogy felülről nézte a Boszporuszt, Anatóliát, Egyiptomot, Szudánt, Eritreát, Dél-Szudánt, Etiópiát, Kenyát, Tanzániát, Zambiát, Mozambikot, Zimbabwét, Botswanát, és Johannesburg környékén, egy marhafarm közelében telelt át. A krónikák feljegyezték, hogy 1909-ben volt az első meggyűrűzött gólya lelövése Dél-Afrikában. Azt a példányt az erdélyi Háromszéken jelölték meg. Az elejtő hírdetést adott fel a *Times* című lapban, amelyre Herman Ottó válaszolt. 1917-ig még harmincnégy gyűrűzött példány bukkant fel e tájon. Az elmúlt negyven

évben pedig kilenc magyar gólyát regisztráltak. Szerencsére egyet sem lőttek le orvvadászok.

Kriminalistaként pedig közreadom, hogy Zambiában kiképzett óriáspatkányokat használnak fel taposóaknak felkutatására a hatóságok. A körülbelül két hónap alatt beidomított, hosszú pórázon előreszalajtott rágcslók megérik a robbanószer szagát. Rátelepednek a tányéraknára, várják a jutalmat. Megkapják, és nem robbannak fel, mert olyan kicsi a súlyuk. (Ha mégis, képeznek másikat a szapora lényekből, amelyek két óra alatt két ember egész napi munkáját végzik el. Kétszáz négyzetméternyi területet fésülnek át.) A kiképzett mintegy 1000–1500 biodetektív könnyedén hatástalanítja a félelmetes szerkezetet. Manapság már rinocérosztülkök és elefántagyarak csempészése ellen is felhasználják őket. A határokon a konténerek kis, sötét lyukaiba is be tudnak hatolni, és képesek felkúszni a tetejükre is. Kellően körbejárhatják és -szimatolhatják azokat, szemben a kutyák nagyobb testével, kisebb mozgékonyásával. Így talán a fenti szörnyűségek elkövetésére is csökken a bűnözői akarat.

Ebben reménykedhetünk hazánkban is. Különösen így, hogy már vannak erre figyelő szakembereink, akik tollat is ragadtak „az állatoknak is vannak emberi jogaik” szellemében, ahogyan az egyik jogprofesszorom már megfogalmazta évtizedekkel ezelőtt.

Legvégül feltárom, hogy gyerekkoromtól tetszenek a cirkuszi előadások. Ám bevallom, az állatszámokért nem rajongok, éppen a szerzőkével hasonló felfogásom miatt. Kérdés: meddig lesznek a porondon az idomított állatok? A sejthető válasz – számtalan hasznos, mindennapjainkat is érintő tanulsággal együtt – kiolvasható a többszerzős kötetből. Ezzel ajánlom figyelmükbe!

Pécs, 2021 tavaszán

Fenyvesi Csaba
egyetemi tanár

Bevezető

Ez a mű nem könyvnek, nem jegyzetnek indult. Eleinte egyfajta módszertani útmutatót, sorvezetőt szerettünk volna összeállítani az állatkínzások helyszíni szemléihez, amit a rendőrkapitányságok járőrei, nyomozói, szemlebizottságai és a büntetőeljárásba bevont állatorvosok is használni tudnak. Ehhez a bőséges nyugati szakirodalom feldolgozása adta az alapokat. Írás közben azonban felmerült, hogy pontosabban körül kell járnunk az állatorvos szerepét, hiszen feljelentőként, tanúként, szaktanácsadóként és igazságügyi szakértőként is felbukkanhatnak a büntetőeljárásokban. Másfelől elkezdtük összegyűjteni az állatkínzás határterületeit, a „legális állatkínzás” és az állatkínzásba könnyen átforduló magatartások körét. A bővítés azonban egyre újabb területek határait érintette: ezért írtunk az állategészségügy egyes kérdéseiről, a nyomozás és az elsődleges hatósági intézkedések alapjairól, az állatkínzás kriminológiájáról és az állatok védelmét szolgáló többi büntetőjogi tényállásról is.

Az e bevezetőt követő második fejezet az állatok büntetőjogi védelmét járja körül. Az állatkínzás mellett az orvvadászatot, orvhalászatot, a tiltott állatviadal szervezését, a veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegését, sőt röviden a természetkárosítás tényállását mutatjuk be. A fejezet második felében sorra vesszük azokat a tevékenységeket, amelyek az állatokkal kapcsolatos tényállások tipikus megvalósulásai, az állatok bántalmazásának büntetőjogilag nem szankcionált esetei, illetve a jövőbeni állatkínzás lehetőségét rejtő élethelyzeteket, tevékenységeket.

A harmadik fejezet az állatkínzás kriminológiáját mutatja be részletesen, az e bűncselekmény miatt megindult büntetőeljárások részletes elemzésével. Régi bűnüldözői tapasztalat, hogy az otthoni állatkínzás sokszor szomorú, de megbízható indikátora más bűncselekményeknek vagy büntetőjogilag nem szankcionált deviáns magatartásoknak.

A negyedik fejezet a meginduló büntetőeljárás alapvető bemutatását tűzte ki feladatául. Nemcsak az alaki jog, hanem a kriminalisztika alapjait is bemutatjuk: mi történik, mi történhet egy feljelentés, egy névtelen bejelentést követően. Mi történik akkor, amikor a közvélemény szerint „a rendőrség nem reagál az állampolgári jelzésekre”? Ugyancsak ez a fejezet járja körül az állatorvost mint a büntetőeljárás szereplőjét. Remélhetőleg sikerül tisztázni, hogy a hatóság mit vár, mit várhat el az állatorvostól, illetve az állatorvos mit várhat

el a hatóságtól. Talán eloszlanak a kompetenciahatárokkal és a felelősséggel kapcsolatos kétségek.

Az ötödik fejezet az, amely legelsőnek készült el a műből: a szemle szakmai szabályai, kifejezetten az állatokkal kapcsolatos ügyekben. A helyszíni szemle általános bemutatását követően kifejtjük a bűnjelrögzítés és a mintavételek speciális szakmai fogásait, az állatok fényképezésének trükkjeit és buktatóit, a releváns elváltozások felismerésének és dokumentálásának kérdéseit.

A hatodik fejezet a bűnjelkezelés különleges előírásait részletezi: élő állatok lefoglalását, kiemelését, az állati tetemek kezelését, a lefoglalt állatok megjelenésének, egyedi azonosításának szabályait.

A hetedik fejezet a választott témánk szempontjából fontos állategészségügyi kérdéseket tárgyalja: az állatok igényeit, a fájdalom, a félelem, a stressz hatásait, a nem megfelelő tápláltság, illetve a pihenés megvonásának következményeit.

A nyolcadik fejezet a zoofiliát, azaz az állatok szexuális felhasználását mutatja be annak történeti-kulturális háttérével, a jogi szabályozás anomáliáival, a kapcsolódó egyéb bűncselekmények, devianciák és parafiliák problematikájával együtt.

A felhasznált irodalom jegyzéke a nyolc fejezetet követően kapott helyet.

A műhöz tartozó első melléklet tartalmazza a fényképeket. A második melléklet a kriminológiai fejezethez tartozó táblázatokat, ábrákat és grafikonokat foglalja magában.

Az állatok büntetőjogi védelme

Az állatok a magyar magánjog szerint dolgok, a hatályos polgári törvénykönyv szerint azonban a dologra vonatkozó szabályokat az állatokra a természetüknek megfelelő eltéréseket megállapító törvényi rendelkezések figyelembevételével kell alkalmazni.¹ Ez továbblépés a korábbi szabályozáshoz képest, amely szerint az állat is közönséges dolog volt, nem történt semmiféle utalás az élettelen tárgyakhoz képesti különleges helyzetükre.²

Az állatok, illetve főleg az élővilág, a természet jogi védelme rendkívül összetett és differenciált. Az állatvédelmi, természetvédelmi bírság, közigazgatási bírság kiszabása a közigazgatási eljárásjog szerint történik. Ezeket a kérdéseket nem tárgyaljuk. Az állatok büntetőjogi védelme ennek a differenciált rendszernek a „záróköve”: a büntetőjog minden esetben *ultima ratio*, legvégső eszköz.³ Ez a záróköjellel megmutatkozik abban is, hogy ha állatkínzás miatt ítélt el valakit a bíróság, akkor vele szemben állatvédelmi bírság már nem szabható ki.⁴

A hatályos szabályozás

Az állatok büntetőjogi védelme összetett, többféle tényállás is szolgálja ezt a célt. Ilyen mindenekelőtt az állatkínzás (Btk. 244. §), illetve a természetkárosítás (Btk. 242–243. §), az orvvadászat és az orvhalászat (Btk. 245–246. §), a tiltott állatviadal szervezése (Btk. 247. §) és a veszélyes állat, illetve veszélyes eb tartásával kapcsolatos kötelezettség megszegése (Bkt. 359. §).

¹ Ptk. 5:14. § (3) bekezdés.

² Héri Anikó: [A hazai állatvédelmi jog az új Polgári Törvénykönyv tükrében](#). *Jogi Tanulmányok*, 17. (2014), 1. 21–28.

³ Amberg Erzsébet: Büntetőjogi változások – rendészeti kihívások. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, XV. 2014. 121–125.

⁴ 8/2017. (IV. 18.) AB határozat.

Az állatkínzás

Az állatkínzás hatályos tényállását tehát a büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 244. szakasza határozza meg az alábbiak szerint:

„244. § (1) Aki

a) gerinces állatot indokolatlanul oly módon bántalmaz, vagy gerinces állattal szemben indokolatlanul olyan bánásmódot alkalmaz, amely alkalmas arra, hogy annak maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza,

b) gerinces állatát vagy veszélyes állatát elúzi, elhagyja vagy kiteszi, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha az állatkínzás

a) az állatnak különös szenvedést okoz, vagy

b) több állat maradandó egészségkárosodását vagy pusztulását okozza.”

Az állatkínzás diszpozíciója többféle magatartást rendel büntetni. A Btk. 244. § (1) bekezdés *a)* pontjában kifejtett két tényállást bárki meg tudja valósítani, aki bűncselekmény alanya lehet, tehát nem csak az állat tulajdonosa, gazdája vagy gondozója. Az elkövetési magatartás az első fordulatban a bántalmazás, illetve a második fordulatban a bánásmód alkalmazása, amely alkalmas maradandó egészségkárosodás vagy pusztulás okozására. Fontos tehát, hogy a maradandó egészségkárosodás tényleges bekövetkezése vagy az állat pusztulása nem feltétele a bűncselekmény megvalósításának. A bántalmazás lehet egymozzanatos cselekmény, tehát nem időben elhúzódó vagy sorozatos cselekvés; a bánásmód – jellegéből adódóan – viszont mindig többmozzanatos, időben elhúzódó tevékenység vagy mulasztás. A bűncselekmény csak szándékosan követhető el, a bánásmód esetén azonban akár eshetőlegesen szándékkal is, azaz ha a cselekvés vagy mulasztás következményeit előre látja, azokat ugyan nem kívánja, de azokba belenyugszik. A bűncselekmény e változatát csak gerinces állatok ellen lehet elkövetni.

A 244. § (1) bekezdés *b)* pontjában leírt diszpozíciót kizárólag az állat gazdája követheti el. Az „elúzi” és „kiteszi” a köznyelvi értelmezés alapján is egyértelműen szándékos tevékenység. Az „elhagyása” nem a véletlen elvesztést jelenti, hanem az állat otthagytását valahol abból a célból, hogy többet ne tartozzanak egymáshoz. Tehát ezek a tevékenységek is csak szándékosan követhetők el. A gerinces állatok mellett büntetendő a gerinctelen veszélyes állatok (például mérges pókok, skorpiók) elhagyása, kitevése.

A második bekezdés minősített esetei az állat különös szenvedéséhez, illetve a több állat pusztulásához (vagy maradandó egészségkárosodásához) fűz súlyosabb jogkövetkezményeket.

A társadalomra veszélyesség

A tényállásszerű magatartás és a szándékosság mellett szükséges még a cselekmény társadalomra veszélyessége, hogy a bűncselekmény megvalósuljon. Társadalomra veszélyes cselekmény az a tevékenység vagy mulasztás, amely mások személyét vagy jogait, illetve Magyarország Alaptörvény szerinti társadalmi, gazdasági, állami rendjét sérti vagy veszélyezteti.⁵ Jelenleg a Btk. XXIII. fejezetében, a környezet és a természet elleni bűncselekmények közt szerepel a diszpozíció, azaz társadalomra veszélyességét – elvileg – az adja, hogy az ép, egészséges környezethez és természethez mindannyiunknak joga van, ideértve az utánunk következő nemzedékeket is. Látható, hogy ebbe a rendszerbe elsősorban a környezet- és természetkárosítás simulnak bele, illetve a radioaktív anyagokkal, nukleáris létesítményekkel való visszaélések. Az állatkínzás ebből kissé kilóg, mert az egyes állatok jólléte (látszólag) nincs összefüggésben a természet megóvásával. Valójában persze az állatokkal való bánásmód meglehetősen jó indikátora az adott személy konfliktuskezelési szokásainak, viselkedésének más emberekkel.⁶

A korábbi Btk. 2004 és 2013 között a közrend elleni bűncselekmények közt szabályozta az állatkínzást, azaz a jog voltaképpen a társadalom többi tagját védte attól, hogy az állat bántalmazásának látványa felháborítsa, feldühítse vagy megijessze őket. 2004 előtt az állatkínzás szabálysértés volt, és a tényállás kifejezetten tartalmazta, hogy a bántalmazásnak mások előtt, mások jelenlétében kell megtörténnie. A szabálysértési, korábban pedig kihágási minősítés a Csemege-kódex, azaz 1878 óta létezik. (Az első természetvédelmi jellegű magyar

⁵ Btk. 4. § (2) bekezdés.

⁶ Brinda Jegatheesan et al.: *Understanding the link between animal cruelty and family violence: The bioecological systems model. International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17. (2020), 9. 3116.

jogszabály egyébként a 1729. XXII. törvénycikk volt a vadászat és madarászat szabályairól, és elsősorban az állatállomány fenntartását szolgálta.⁷⁾

A társadalomra veszélyesség tehát a bűncselekmény megvalósulásának feltétele, és ezt mindig körültekintően kell vizsgálni. Például van-e társadalomra veszélyessége a kutya olyan elkényeztetésének, túletetésének, ami hosszabb távon belgyógyászati problémákat, izületi bántalmakat okoz? Vagy a gondos, szerető gazda nem rendelkezik elegendő anyagi forrással egy költséges állatorvosi beavatkozás finanszírozásához, és szeretett kedvence így elpusztul? Bánásmód-e a kutya bent hagyása a zárt gépkocsiban nyáron, és ha igen, vajon szándékos-e az elkövetési magatartás? Mi a helyzet a kóbor macskák folyamatos etetésével, amelyek így elszaporodnak, de az ételen kívül más ellátást nem kapva fertőzésveszélynek vannak kitéve?⁸⁾

A büntető norma háttérjogszabálya az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény (Ávt.). Ez fogalmi eligazítást és értelmezési segédletet nyújt, amikor felsorolja a tiltott magatartásokat, illetve az állat életének kioltására szolgáló elfogadható okokat. Elfogadható ok lehet az állat életének kioltására az élelmezési cél vágóállat esetében, a prém termelése, az állomány szabályozás, a gyógyíthatatlan betegség, illetve sérülés, a fertőző betegségek felszámolása, valamint az azok ellen való védekezés, a kártevők irtása, a másként el nem hárítható támadás megakadályozása, a tudományos kutatás, valamint közegészségügyi veszély elhárítása. Eb és macska tekintetében az élelmezési cél, illetve a prém termelése nem minősül elfogadható oknak, körülménynek, továbbá tilos e fajok élelmiszerként és prémként történő felhasználása.⁹⁾

Tilos az állatnak indokolatlan vagy elkerülhető fájdalmat, szenvedést vagy sérülést okozni, az állatot károsítani. Ilyen az állat kínzása, kényszertáplálása; kíméletét nem biztosító mozgatása, szállítása, elhelyezése; természetellenes vagy önpusztító tevékenységre szoktatása, illetve teljesítőképességét felismerhetően meghaladó teljesítményre kényszerítése.¹⁰⁾ Az érett libatoll szedését, illetve az úgynevezett liba- vagy kacsatömést maga a törvény engedélyezi.

⁷⁾ Károlyi Judit: Az állatkínzás szabályozásának fejlődése Magyarországon. *Acta Universitas Szegediensis – Acta Juridica et Politica*, 68. (2006), 13. 5–14.

⁸⁾ Ben-Belgacem Anikó: [Gondolatok az állatkínzás bűncselekményének törvényi tényállásához.](#) *Ügyészek Lapja*, 26. (2019), 3. 63–69.

⁹⁾ Ávt. 11. § (1) bekezdés.

¹⁰⁾ Ávt. 6. §.

Tiltott állatviadal szervezése

Tilos az állatot másik állatra vagy emberre ráuszítani,¹¹ az állatot viadalra idomítani, tilos ilyen viadalt tartani, állatviadalra fogadást kötni, viadorállatokat kiképezni vagy eladni, állatviadal céljából helyiséget biztosítani (Ávt. 7. §).

Az állatvédelmi törvény tilalmait megszegőket a Btk. rendeli büntetni. A 247. § (1) bekezdése szól a tiltott állatviadal szervezése büntettéről: aki gerinces állat részvételével állatviadalt szervez, tart, ilyen állatviadalra fogadást szervez vagy fogadást köt, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A második bekezdés a tiltott állatviadal szervezésének vétségét tárgyalja: aki állatviadal céljára gerinces állatot megszerez, tart, tenyészt, kiképez, idomít vagy forgalmaz, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ha az állatviadal alkalmas arra, hogy az állat pusztulását vagy maradandó károsodását okozza, a tiltott állatviadal halmazatban állhat az állatkínzással is. „Viadal” alatt az állatok egymásra uszítását érti a jogszabály, egy lóverseny vagy agárverseny éppen ezért nem esik a törvényi tilalom hatálya alá, és fogadást is lehet rá kötni (*nota bene* a tücsökviadal sem tiltott...).

Az állat másra uszításának tilalma nem vonatkozik a katonai, rendészeti szervek vagy közfeladatot ellátó biztonsági szolgálatok saját jogszabályaiknak megfelelően kiképezett állataira. A rendőrségi törvény (Rtv.) és az azt részletező további normák például meghatározzák a szolgálati kutya mint kényszerítőeszköz differenciált bevetésének szabályait (a rendőrkutya szájkosárral a testi kényszerrel egyenértékű, szájkosár nélkül pórázon a gumibottal és gázspray-vel, szájkosár és póráz nélkül pedig a lőfegyverrel¹²).

Orvvadászat és orvhalászat

A Btk. 245. és 246. szakaszában szabályozott orvvadászat és orvhalászat tényállása is úgynevezett keretdiszpozíció: tartalommal a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény (Vvt.) és a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény (Hhtv.) tölti ki.

A tényállások egy része az engedély nélküli vadászati vagy halászati tevékenység, a tilalmi időszakok vagy a kíméleti területek figyelmen kívül hagyása.

¹¹ Ávt. 6. § (1) bekezdés *b*) pont.

¹² Rtv. (1994. évi XXXIV. törvény) 50. §.

Ezekkel a diszpozíciókkal most részletesebben nem foglalkozunk. A témát kimerítően feldolgozta Elek Balázs *Vadászok, halászok a jog hálójában* című monográfiája.¹³ A tiltott halászati és vadászati eszközök és módszerek azok, amelyek témánk szempontjából jelentősebbek. Ezek felismerése nem mindig egyszerű.

A tiltott vadászati eszközöket a Vvt. 37/A. §-a sorolja fel, kimerítően. Ezek a mérgezett és robbanóhegyű nyílvevesszők, a számszeríjak, a lőfegyverre szerelt hangtompító, éjjellátó fegyvertávcső, félautomata vagy automata lőfegyverek, áramütést okozó eszközök. Ugyancsak tiltott a mérgezett vagy altató csalétek, a vak vagy megcsonkított élő csaliállat, a robbanószer alkalmazása (az ejtőháló kivételével). Továbbá tiltott eszköz a hurok, a horog, a madárlép, a verem, a nem szelektív háló, a lábfogó csapóvas. A hurok általában fémdrótból készül, fához van rögzítve. Ha az állat belekerül, belelép, a mozgásával a drót megszorul, és az állat nem tudja kiszabadítani magát. Az orvvadász időnként kijár ellenőrizni a hurokcsapdáit, begyűjti a foglyul esett, olykor sérült vagy kiszáradt állatokat. A madárlép régi vadászesezköz, eredetileg fagyöngy bogójából főzött ragadós kocsonya, amit lépesvesszőre kenve használtak fel kisebb madarak elfogására: a madár beleragad az anyagba.

A tiltott halászati eszközöket a Hhtv. 46. § (4) bekezdése sorolja fel. Ez alapján tilos árammal, méreggel, kábító hatású szerekkel vagy robbanóanyaggal halat fogni. Nem használható szűrőszerszám, szigony vagy egyéb halfogó bűváreszköz. Tilos a sorhorog, fenékhorg, amikor egy hosszú és erős huzalra méterenként horgokat szerelnek előkével, ez kerül a víz mélyére kihúzva, felcsalizva. A halász naponta ellenőrzi, cseréli a csalit, és begyűjti a zsákmányt. A csapóhorog ugyancsak emberi közreműködést nem igénylő halfogó csapda, általában harcsához. Rugalmas ághoz vagy a partra tűzött hajlékony karóhoz rögzített zsineg, horoggal és élő csalival. A csalihalra rabló harcsa szájába a horog beakad, a rugalmas vessző enged a halat elúszni, majd visszarántja, így emberi közreműködés nélkül a hal magát fárasztja ki. A csapóhorog kobakos változatában a horog a zsineg közepén van, a zsineg egyik vége a partra rögzítve, a másik vége (régén) kiszáradt tökhöz, (manapság) üres PET-palackoz. A „kobak” felhajtó ereje ellen küszködve fárasztja ki magát a hal. A csapóhorgot gyakran kiegészítik

¹³ Elek Balázs: *Vadászok, halászok a büntetőjog hálójában*. Budapest, HVG–ORAC, 2015. 229–263.